

Makale Geliş | Received: 02.05.2018
Makale Kabul | Accepted: 01.08.2018
Yayın Tarihi | Publication Date: 30.10.2018
DOI: 10.20981/kaygi.472770

Ezgi DEMİR ORALGÜL

Dr. | Dr.
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü, Ankara, TR
Hacettepe University, Faculty of Letters, Department of Philosophy, Ankara, TR
ORCID: 0000-0002-4297-794X
ezgi.demir@hacettepe.edu.tr

Charles Taylor'da Kimlik ve Siyaset İlişkisi *

Öz

Charles Taylor'a göre kimliklerin tanınması düşüncesi günümüz siyasetinde önemli bir yere sahiptir. Buna göre kimliğimiz tanınma ya da tanınmama yoluyla biçimlendirilmekte, yanlış tanınma ise zarar verici sonuçlar doğurmaktadır. Tanınma bu anlamda can alıcı önem taşıyan insani bir gereksinimdir. Ancak bu, hep böyle olagelmemiştir. Taylor kimlik ve tanınma kavramlarının modern insan için kaçınılmaz olmasına neden olan iki tarihsel dönüşümün bulunduğunu düşünür. Bunlardan ilki "şeref" in temelini oluşturan toplumsal hiyerarşilerin çökmesidir. Bu şeref kavramının karşısında bugün "evrenselci ve eşitlikçi" anlamda kullanılan, modern bir fikir olan onur kavramı bulunmaktadır. İkinci olarak, tanınma kavramı on sekizinci yüzyılın sonunda bireysellik idealinin yeni bir biçimde anlaşılmasıyla dönüşüme uğramış ve yoğunluk kazanmıştır. Taylor bu ideale "otantiklik ideali" adını vermektedir. Tanınma gereksinimi de kimlik de bu anlamda modern kavramlardır. Taylor hem bireysel kimliğin hem de çeşitli türden kolektif kimliklerin tanınması talebinin temelinde modernizmin idealleri olan eşitlikçi onur ve otantiklik fikirlerinin bulunduğunu düşünmektedir. Taylor'a göre tanınma günümüzde, birbirinden çok farklı iki siyaset biçimini ortaya çıkarmıştır. Bunlardan biri tüm yurttaşların eşit olduğunu vurgulayan evrenselcilik politikasıdır. Diğer siyaset biçimi ise herkesin kendine özgü olan kimliğiyle tanınmasını talep eden farklılık politikasıdır. Bu iki politik biçim ortak bir kökene dayansalar da çatışma halinde olmuşlardır. Taylor, bu iki görüşe karşın yeni bir evrensellik politikasını savunmaktadır. Bu makalede Charles Taylor'ın görüşlerinin çağımızın kimlik sorununa ne ölçüde katkı sağladığı değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Charles Taylor, Kimlik, Tanınma, Onur, Otantiklik.

The Relation of Identity and Politics in Charles Taylor

Abstract

Recognition of identities, Taylor thinks, has an important place in contemporary politics. Accordingly, our identity is partly shaped by recognition or its absence, and failures of recognition can cause real harms. Therefore, recognition is a vital human need. But it has not always been like this. Taylor thinks there are two changes that have made recognition and identity inevitable for modern person. Firstly, a collapse of social hierarchies which used to be the basis for "honor". Instead of honor we now have, the modern notion of dignity, which is "universalist and egalitarian". Secondly, recognition has been modified and intensified by the new understanding of individual ideality that emerges in the late 18th century. Taylor renames this ideal as "the ideal of authenticity". The need for recognition and identity modern concepts. Charles Taylor thinks that the demands of recognition of individual and collective identity depends on the modern ideals which is "egalitarian dignity" and "authenticity". Recognition, Taylor notes, has come to mean two rather different politics. One form of politics which called "politics of universalism", has come to emphasize the equal dignity of all citizens. Second, has come a "politics of difference" which emphasizes that everyone is owed recognition of the unique identity. However, they have a common root, this two politics are in conflict. Against the two forms of politics, Taylor defends a new one. In this paper will be evaluated how to contribute Charles Taylor's opinions to the contemporary identity problem.

Keywords: Charles Taylor, Identity, Recognition, Dignity, Authenticity.

* Bu yazı, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Anabilim Dalı'na 2014 yılında sunulmuş "Günümüz Siyaset Felsefesinde Kimlik Sorununa Alternatif Bakışlar: E. Levinas, J. Butler ve C. Taylor'da Kimlik ve Siyaset" başlıklı "Doktora Tezi"nden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Giriş

Bir siyaset bilimi kavramı olarak kimlik, yirminci yüzyılın son çeyreğinde etkili olmaya başlasa da, terimi “kimlik bunalımı” ya da “kimlik krizi” bağlamında kullanan ilk kişi sosyal psikolog Erikson olmuştur. Kimliğin bir siyaset bilimi terimi haline gelişinde pek çok farklı teori ve tarihsel olay rol oynamıştır. Bunlar arasında feminizmin, postyapısalcılığın, toplulukçuluğun (*communitarianism*) modern siyaset anlayışına yönelik eleştirilerini; 1968 hareketleri ile birlikte gün yüzüne çıkan Afrika merkezlilik, etniklik, eşcinsel hakları gibi fikirleri; dünyanın iki kutuplu yapısının bozulmasıyla birlikte ortaya çıkan küreselleşme düşüncesini sayabiliriz. Bütün bunların sonucunda insanlar etnik, dinsel, cinsel kimlikleriyle siyasi birer özne olarak tanınmayı talep etmişlerdir. Yirminci yüzyılın ikinci yarısı, kimliklerin yükselişine tanıklık ettiği kadar; tek bir insan ırkının var olduğunun yüksek sesle dile getirildiği, insan hakları, eşit yurttaşlık gibi fikirlerin yeniden hayat bulduğu bir döneme de karşılık gelmiştir (Modood 2014: 13-14).

Charles Taylor siyasetteki bu iki eğilimi, kökeninde aynı eşit tanınma talebinin bulunduğu iki farklı politika biçimi olarak kabul eder. Bunlardan biri tüm yurttaşların eşit olduğunu vurgulayan evrensellik politikasıdır (*politics of universality*). Diğer siyaset biçimi ise herkesin kendine özgü olan kimliğiyle tanınmasını talep eden farklılık politikasıdır (*politics of difference*). Bu iki politik biçim, ortak bir kökene dayansalar da bir çatışma halindedirler. Taylor, bu iki görüşe karşın kimliği de içeren yeni bir evrensellik politikasını savunur. Bu makalede Charles Taylor’ın görüşlerinin çağımızın kimlik sorununa ne ölçüde katkı sağladığı değerlendirilecektir.

Etik Bir Kavram Olarak Kimlik

Taylor’ın pek çok çalışması “modern kimlik” dediği olgunun çeşitli yönlerini aydınlatmayı amaçlar (Taylor 1989, 2006a, 2011, 2012). Taylor’ın kimliği “modern” sıfatıyla birlikte kullanmasının nedeni kimliği, modernizmin bir ürünü olarak görmesinden ötürüdür.

Taylor’a göre kimlik sorunundan bir problem olarak söz edilmesinin nedeni, problemin çoğunlukla “ben kimim?” şeklinde ifade edilmesinden kaynaklanır (Taylor 2012: 52). Taylor’ın temel tezi kimlikle kişinin hayatını anlamlandırması arasında sıkı bir ilişki olduğudur (Taylor 2012: 90). Bu nedenle de Taylor’a göre kimliğe ilişkin bir soruşturma, “iyi yaşam” kavramına ilişkin bir sorgulamadan bağımsız düşünülemez. Batı medeniyetine özgü iyi yaşam anlayışı Antikçağ’dan beri değişim göstermiştir. Bunlar arasında Platoncu erdem hayatını, Aristotelesçi tefekkür yaşamını ve Ortaçağ’daki Tanrıya adanmışlık hayatını sayabiliriz. Modern toplumla birlikte bahsi geçen “yüksek” yaşam biçimleri tahtlarından indirilmiş; iyi yaşam anlayışını belirleyen ise gündelik hayata verilen önem olmuştur (Taylor 2012: 35).

Taylor, bu değişimi gösterebilmek için adalet, insanın yaşam bütünlüğüne, saygı, onur gibi ahlaki tasarımların arka planını ortaya çıkarmayı amaçlar (Taylor 2012: 20). Bu tasarımların arka planında bulunan ortak anlayışı ise toplumsal tahayyül (*social imaginary*) olarak adlandırır (Taylor 2006a: 33). Toplumsal tahayyül terimi ilk kez Cornelius Castoriadis tarafından kullanılmıştır. Castoriadis’e göre toplumsal tahayyül, bir toplumu bir arada tutan, o topluma ait anlamlar dünyasını oluşturan bir kavramdır (Bayart 1999: 124).

Taylor toplumsal tahayyülü, toplum içindeki bireylere ortak bir anlam ufku sağlayan; muğlak ve örtük bilme tarzlarından, pratiklerinden oluşan; karmaşık anlama ve anlamlandırma tarzlarını ifade etmek için kullanmaktadır (Taylor 2006a: 11-12). Taylor, toplumsal tahayyülün, kuramsal birtakım düşünceler tarafından belirlenmekle birlikte tarihsel saptamalardan, dönüşümlerden de etkilendiğini öne sürerek anlamlandırma işinin, kişinin tarihselliğinden, yaşadığı mekândan bağımsız olmadığını iddia eder. Bu nedenle Taylor’ın kimliğe ilişkin soruşturması, Batı modernliğinin tarihinden hareket etmektedir. Taylor’a göre kimliğin modern insan için hayati bir önem taşımasına neden olan iki tarihsel dönüşüm bulunur. Bunlardan ilki hiyerarşik “şeref” (*honor*) anlayışının temelini oluşturan toplumsal hiyerarşilerin çöküşüdür. İkincisi ise otantiklik (*authenticity*) idealinin yükselişidir.

Hiyerarşik Şeref Anlayışından Eşitlikçi Onur Fikrine Yaşanan Dönüşüm

Taylor, modern ahlak düzeninin öncesinde etkili olan iki önemli toplumsal tahayyül biçiminden söz eder: Bunlar “halk “yasası ve “toplumsal hiyerarşi” nosyonudur (Taylor 2006a: 19-20). İkincisinde daha ağırlıklı olsa da, her iki ahlaki düzen anlayışında da ortak ontik bir bileşen olarak hiyerarşi düşüncesi bulunmaktadır. Modern toplumsal tahayyülün temelindeki ahlaki düzen anlayışında ise hiyerarşi düşüncesi bir kenara bırakılmış; bunun yerine **gündelik hayat** ön plana çıkmıştır (Taylor 2006 a: 21). Ancak modern tahayyüle geçişin eski tahayyül tarzlarını tamamen ortadan kaldırdığı da söylenemez. Örneğin hiyerarşik düzen anlayışı kadın-erkek ilişkisinde varlığını uzun yıllar sürdürmüş, feminist hareketin çabalarının sonucunda sorgulanmaya başlamıştır (Taylor 2006a: 25).

Taylor’a göre kuramsal temelini doğal hukuk teorilerinden alan modern tahayyül, ahlaki düzeni, “şimdi ve burada” hayata geçirmeyi amaçlayan, **eşitliğe** dayalı bir yapıya sahiptir (Taylor 2006a: 13, 17, 28). Modern ahlak düzeni, günümüzde, toplumsal tahayyülün hayat bulduğu bütün ortamlara nüfuz etmiş, yeni alanlar, yeni kavramlar yaratmıştır. Bu yenilikler arasında medeniyet düşüncesini, bireyi, sivil toplumu oluşturan öğeler olarak gündelik hayatı, kamusal alanı ve egemen halk düşüncesini sayabiliriz. Bütün bu kavramlar arasındaki ortak nokta, hiyerarşi düşüncesinden uzaklaşılmasına ve eşitlik fikrinin modern toplumun her alanına nüfuz etmesine olanak sağlamalarıdır (Taylor 2006a: 146).

Medeniyet Düşüncesi

Taylor centilmenliğin (*chivalry*) kibarlık (*courtesy*) ekseninden geçerek medeniyet (*civilization*) teriminin atası olan, Rönesans’ın incelik (*civility*) nosyonuna dönüşmesini can alıcı bir önemde görür. Buna göre on altıncı yüzyılın ortalarında feodal soyluluk anlayışının değişimiyle birlikte, kahraman şövalye figürü yerini krala danışmanlık yapan nedime bırakmıştır. Yeni centilmenin artık silah eğitiminden değil, elitin sivil yöneticilik yapmasını mümkün kılacak hümanist bir eğitimden geçmesi

gerektirmektedir. Yeni sosyallik anlayışını tanımlayan paradigma, törenleştirilmiş bir çarpışma değil, sohbetir. Yine de bu sohbetin eşitler arasında gerçekleştirilen bir söyleşi olduğu tam olarak söylenemez. Toplumsal tahayyülün karmaşık ve muğlak yapısı gereği, eski tahayyülün hiyerarşik yapısı hala varlığını korumaktadır, ancak bu yeni sosyallik biçiminde hiyerarşi kısmen paranteze alınmıştır (Taylor 2006a: 43). İnsanlar sohbet sırasında başkalarının memnuniyetini sağlamak ve ikna edici olmak için, nezaket kurallarını kullanarak farklı düzeylerde konuşabilme becerisi kazanmışlardır. Bu öğrenilmiş nitelikler “kibarlık” (*courtesy*) olarak adlandırılmıştır. İncelik (*civility*) ise “bizde olan, bizim yaşam tarzımızda değer verdiğimiz erdemlerden, zarafetten ve önemli başarılarından yoksun olan ötekilerde olmayandır” (Taylor 2006a, 43).

İncelik nosyonu, özellikle on yedinci yüzyıldan itibaren, yalnızca elitlere özgü bir nitelik olarak görülmemekte, toplumun geneline yayılmıştır. İnceliğin yaygınlaştırılması, her alanda olmasa da eski tahayyülün hiyerarşi anlayışından uzaklaşmayı da beraberinde getirmiştir (Taylor 2006a: 173-176).

Dinin Dönüşümü ve Modern Bireyin Ortaya Çıkışı

Taylor, paleolitik hatta neolitik kabile toplumlarına kadar geri götürülebilen dinin ilk örneklerinde dinsel hayatın, toplumsal hayata ayrılmaz bir biçimde bağlı olduğunu; bu nedenle de toplumun her bir üyesinin dilinin, kutsallık kategorilerinin, ritüellerinin din tarafından belirlendiğini ifade eder. İlk dönem dinlerinin toplumsallığını sağlayan bir diğer özelliği de dinsel eylemlerin toplumun bütünüyle birlikte gerçekleştirilmesidir. Bu özellik insanların kendilerini toplumsal matristen ayrı birer birey olarak düşünmemesine, kendisini toplumun ve beraberinde kozmosun ayrılmaz bir parçası olarak görmesine neden olmuştur (Taylor 2006a: 62).

Taylor’a göre modern toplumsal tahayyülle birlikte din, daha önceki toplumsal tahayyül biçimlerinden farklı olarak artık toplumun bütün üyelerinin gündelik hayatında etkisi olan bir dünya görüşü olarak değil, hayatlarını bu yola adanmış insanların işi olarak

görölmeye başlamıştır (Taylor 2006a: 67). Bu ise toplum ile din arasında bir kopukluk, bir mesafe oluşmasına neden olmuştur. Bu mesafenin ortaya çıkışıyla birlikte kişi, kendisini, toplumun bütününden ayrı bir **birey** olarak fark etmeye başlamıştır (Taylor 2006a: 69).

Sivil Toplumun Kuruluşu

Taylor sivil toplumun oluşturucuları olarak gündelik hayatı, kamusal alanı ve egemen halk düşüncesini görmektedir.

Gündelik Hayat: Başta da belirtildiği gibi tarih boyunca “iyi hayat” tasarımları farklılık göstermiştir. Antik dönemde “iyi hayat” belli başlı etik erdemleri amaçlayan bir yaşam tarzı olarak tanımlanırken; Ortaçağ Katolikliğinde Tanrı’ya adanmış bekârlık hayatı, en iyi yaşam biçimi olarak görölmüştür. Reformcular ise “iyi hayat”ı, Tanrı’nın yolundan gitmek olarak tanımlamaya devam etmekle birlikte, bu yolu işini iyi yapmak ve aile hayatı sürmekle bir tutmuşlardır. Taylor, reformcu görüşün, modern toplumsal düzenin temel özelliklerinden biri olan, gündelik hayatın kutsallaştırılmasını sağladığını iddia eder (Taylor 2006a: 107).

Taylor gündelik hayatı, hem ekonomik ilişkiler içinde bulunmak hem de mahrem bir alan olarak görölen aile hayatını sürdürmek olarak anlar. Mahremiyet, on sekizinci yüzyıldan itibaren aile hayatını belirleyen bir özellik haline gelmiş, evlerin mimarisi bile bu mahremiyeti gözetmek amacıyla şekillendirilmiştir. Taylor, bu mahrem alanın aynı zamanda bir diğer sivil toplum bileşeni olan kamusal alanın da arka planını oluşturduğunu ileri sürer (Taylor 2006a: 110).

Kamusal Alan: Taylor’a göre kamusal alan “toplum üyelerinin, matbu veya elektronik çeşitli iletişim araçları sayesinde bir araya gelerek ya da yüz yüze görüşerek kamu yararıyla ilgili konuları tartıştığı ve böylece bu konular hakkında ortak bir fikir oluşturduğu varsayılan ortak bir mekândır” (Taylor 2006a: 89). İnsanların ister mahrem bir sohbet ister daha geniş ölçekli bir toplantı, bir ritüel, kutlama yapmaları için bir yerde toplanmaları anlamındaki ortak mekanı Taylor, “topikal (*topical*) ortak mekan”

olarak adlandırır (Taylor 2006a: 91). Kamusal alan ise, yerel olmayan, daha geniş bir ortaklığa dayanması nedeniyle topikal ortak mekânı aşar. Kamusal mekân bu anlamda “metatopikal”dir (*meta-topical*) (Taylor 2006a: 92). Kamusal alanın metatopikallığı, yani ortak uzamın ötesinde bir yere gönderme yapışı onun etki gücünü de arttırmıştır. Örneğin devlet ve kilise gibi oluşumlar metatopikaldir.

Kamusal alanı oluşturan özellikler arasında sekülerliği de sayabiliriz. Ancak sekülerlik toplumun kaynağında ilahi bir temelin bulunmaması ya da kişisel dinin sonu anlamına da gelmez. Kamusal alanın bir diğer özelliğini ise zamansallık oluşturur. Bu anlamda kamusal alan, kutsal bir zamana dayanmayan, şimdi ve burada gerçekleşen ortak eylemin inşa ettiği bir failiktir (Taylor 2006a: 102).

Yukarıda sayılan özelliklerden ayrı olarak Taylor’a göre kamusal alanın iki temel ayırt edici özelliği daha vardır. Bunlardan biri kamusal alanın siyasi örgütlenme ve yönetimden bağımsız bir kimliğe sahip olmasıdır; diğeri ise bir meşruiyet sabiti olarak görülmesinin ona verdiği otorite olma özelliğidir. Hatırlanacağı üzere Taylor yeni ahlak düzeninin kuramsal temelini doğal hukuk anlayışına dayandırır. Bu anlayışa göre kurmaca bir doğa hali varsayılmakta ve eski zamanlarda yer alan bir ilk sözleşme aracılığıyla yönetilenlerin kendi rızaları ile doğa halinde yaşamaktan vazgeçtikleri iddia edilmektedir. Bu anlamda yönetimin meşruiyeti de yönetilenlerin rızasına dayanmaktadır. Ancak yönetimin meşruiyetinin devamlı olması için bu rızanın bir süreklilik göstermesi de gerekmektedir. Taylor bu gerekliliğin, yönetimleri - yönetilenlerin nabzını yoklamak için- kamusal alanın meşruiyetini kabul etmek durumunda bıraktığını düşünür (Taylor 2006a: 92).

Sivil olmak, kamusal alana, iktidardan yoksun olmak anlamında olumsuz bir özellik katarken; iktidardan bağımsız bir alan olmak bakımından olumlu bir özellik de yükler. Bu bağımsızlık kamusal alanı, iktidarın dışında onu denetleyebilen bir yere dönüştürmüştür. Taylor’a göre burada yeni olan, bir dış denetimin olması değil, bu dış denetimin yapısıdır. Eski toplumsal yapılarda bu denetimin kaynağında Tanrı ya da Doğa Yasası olduğu düşünülürken, artık denetimin kaynağında aklın olduğu düşünülmektedir (Taylor 2006a: 95). Bu anlamda yeni bir oluşum olarak kamusal alanın

en can alıcı özelliği, siyaset dışı olmak anlamına gelen sivilligidir (Taylor 2006a: 96). Taylor, kamusal alanın doğuşunun, çatışma ve farklılıklara yer vermeyen eski toplumsal düzen idealinde bir gedik açtığını düşünür. Buna göre kamusal alanın önemi, siyasi alana ait olmayan, iktidarın dışında, fakat yine de iktidar için normatif olan, akla dayalı bir söylemle toplumun ortak bir kanıya varmasını mümkün kılmaktır (Taylor 2006a: 97).

Egemen Halk: Modern toplumsal tahayyüllerden sonuncusu halk egemenliği fikri olmuştur (Taylor 2006a: 112). Taylor, bu fikrin ortaya çıkışını, Birleşik Devletler ’deki anayasa oluşturma süreci ve Fransız Devrimi örnekleri üzerinden ele alır. Her iki tarihsel örneğin gösterdiği, halkın kendisini siyasal olana öncel ve ondan bağımsız bir topluluk olarak fark etmesi olmuştur. Bu bilinç, önceki tahayyül biçimlerinde olmayan, yeni bir özellik göstermektedir.

Taylor’a göre Birleşik Devletler Anayasası, geçmişin yeniden yorumlanmasının bir örneğini sergiler. Burada gerçekleşen, eski bir fikrin, halk egemenliğine doğru evrilmesidir. Buna göre, Amerikan Devrimi, koloni yerleşimcilerinin imparatorluğa karşı eski tarz diyebileceğimiz bir isyanıyla başlayıp 1776 tarihinde kabul edilen ABD Anayasasının kabulüyle son bulmuştur (Taylor 2006a: 114). Bu yeni anayasanın kuramsal temelini doğal hukuk teorileriyle birlikte Adam Smith’in ortak çıkar anlayışı ve Rousseau’nun toplum sözleşmesi fikri oluşturmaktadır (Taylor 2006a: 120).

Taylor’a göre eski bir fikrin devrimci bir şekilde sunulduğu anlamında bir yeniden yorumla örneği, Fransız Devrimi’nde de karşımıza çıkmaktadır. Eski tarz bir halk isyanı olarak başlayan Bastille saldırısı halk egemenliği fikrine dönüşmüştür. Tıpkı Amerikan kolonilerinin geleneksel, yerleşik hakları adına ayaklanmasıyla başlayan isyanın sonradan egemen bir halkın yenilikçi bir hareketi olarak yorumlanması örneğinde olduğu gibi, Bastille’in alınışı da halk iktidarının ilanı olarak görülmüştür (Taylor 2006a: 137).

Yeni bir kolektif fail olarak ortaya çıkan “halk” ya da “ulus”, eski toplumsal tahayyüllerinkinden daha farklı bir zaman anlayışına dayanmaktadır (Taylor 2006a:

154). Benedict Anderson, bu yeni toplumsal yapının zaman anlayışını “eşzamanlılık” kavramıyla açıklamıştır. Toplum da, eşzamanlılık kategorisi çerçevesinde, insanların hayatlarında iz bırakan pek çok olayın belirli homojen bir zaman aralığında meydana gelmesinden oluşan bir bütün olarak tanımlamıştır (Anderson 2011: 37). Taylor, eşzamanlılık anlayışının kutsal bir zamana gönderme yapmamasından ötürü seküler bir özellik gösterdiğini düşünür (Taylor 2006a: 154). Bu seküler zaman anlayışı kutsal zaman fikrini ortadan kaldırarak kutsalla aramızda bir aracı görevi üstlenen kral ya da din adamı gibi ayrıcalıklı kişileri de etkisiz hale getirdiği için, toplumun yatay olarak kavranmasına da olanak sağlamıştır (Taylor 2006a: 155).

Artık toplumun üyesi olan her bir birey, merkeze eşit uzaklıkta görülmektedir. Taylor’a göre eski toplumsal tahayyülün dikey hiyerarşik toplumsal yapısı, yerini eşitlikçi yatay bir topluma bırakmıştır. Eski toplumda kişi, toplumun bir üyesine bağlılığı yoluyla, dolaylı olarak topluma ait olabilirken -örneğin bir köylü bir lorda bağlıyken, lord da kralın emrindeydi- modern yurttaşlık anlayışı doğrudandır. Taylor, modern toplumu bu nedenle “doğrudan erişim toplumu” olarak adlandırır (Taylor 2006a: 156).

Böylece modern toplum, uygulamada aykırı bir takım örnekler olsa da, kişinin devletle ilişkisinin herhangi bir aidiyetin verdiği aracılık olmadan, doğrudan bir şekilde gerçekleştiği; bu anlamda da bütün yurttaşların devlet karşısında eşit görüldüğü bir yapı olarak düşünülür hale gelmiştir.

Otantiklik İdeali ve Bireycilik Sorunu

Taylor’a göre otantiklik (*authenticity*) de tıpkı eşitlik ideali gibi modern çağa özgüdür ve görece yeni bir etik kavramdır (Taylor 2011: 28). Bu idealin dile getirdiği fikir, kendine karşı dürüst olma ve yaşamı kimseye öykünmeden, kendine özgü bir biçimde sürdürme anlayışıdır.

Kendime karşı dürüst olmam demek, kendi özgürlüğüme karşı dürüst olmam demektir ve onu ancak ben berraklaştırabilirim, ben keşfedebilirim. Onu

berraklaştırırken aynı zamanda kendimi de tanımlarım. Tamamen bana özgü bir potansiyeli gerçekleştiririm. Modern otantiklik idealinin ya da genellikle kullanıldığı anlamda kendini gerçekleştirmenin böyle bir zemini vardır. En değersiz, en saçma, en gülünç biçimleriyle birlikte otantiklik kültürüne ahlaki zeminini veren budur (Taylor 2011: 32).

Otantiklik ideali, Romantik döneminin bir ürünü olmuştur. Ancak Taylor, bu idealin köklerinin on sekizinci yüzyılın başlarındaki doğuştan fikirler tartışmasına kadar geri götürülebileceğini düşünmektedir. Tartışma, insanların neyin doğru neyin yanlış olduğuna ilişkin doğuştan getirdikleri “sezgi” denilebilecek ahlaki bir duyguya sahip olup olmadıkları üzerinedir. Konunun taraflarından biri olan Locke, doğuştan fikirlere karşı çıkmış ve ahlaklı olmanın, ilahi ödül ile ceza arasında bir hesap yapma işi (Locke 1992: 316-318) olduğunu iddia etmiştir. Hutcheson ise ahlakın bir iç sese sahip olmakla, bir ahlak duygusuyla (*moral sense*) ilişkili olduğunu ileri sürmüştür (Taylor 1989: 259). Taylor, otantiklik anlayışının bu fikirdeki ahlaki vurgunun yer değiştirmesiyle ortaya çıktığını düşünür. Ahlaki vurgu etkisini kaybederken, doğru ve tam bir insan olabilmek için sözlerine kulak verilecek *iç ses* önem kazanmıştır. Bu dönüşüm ise kendimizi iç sesi olan varlıklar olarak değerlendirdiğimiz yeni bir *içedönüklük* (*inwardness*) biçimini ortaya çıkarmıştır (Taylor 2011: 29). Bu yeni durumla birlikte modern birey, içsel derinliğe sahip bir varlık olarak görülemeye başlanmıştır (Taylor 2010: 50).

Rousseau da bu modern birey anlayışına büyük bir katkı sunmuştur. Rousseau’ya göre ahlaklılık, içimizde duyduğumuz sesi izlemek anlamına gelmektedir. Ancak bu ses başkalarına duyduğumuz bağımlılıklar yüzünden çoğunlukla susturulmaktadır. Ona göre ahlaki kurtuluş, kendimizle otantik bir ilişki kurabildiğimizde mümkün olacaktır (Rousseau 2011: 31). Rousseau kişinin kendisiyle kurduğu bu ilişkiyi “varoluş duygusu” (*la sentiment de l’existence*) olarak adlandırmıştır (Rousseau 2011: 61-62). Bu duygu, kişinin kendisini ilgilendiren şeylerle ilgili karar verirken dış etkiler tarafından belirlenmemesini, özgür olmasını sağlamaktadır.

Otantiklik idealine asıl anlamını veren ise Herder olmuştur. Herder “her bir kişinin bir ölçüsü (*Maas*) ve özgün bir var olma biçimi (*Eigene Stimmung*) vardır”

(Herder 2013: 209) diyerek kişinin kimliğini oluşturma sürecinde kendine özgü olmanın önemine vurgu yapmaktadır. Taylor’a göre bu görüş, modern bilince derinlerine kadar işlemiştir (Taylor 2011: 30). On sekizinci yüzyılın sonlarına doğru, insanlar arasındaki bireysel farkların ahlaki bir önem taşıdığı; bu yüzden herkesin kendi yaşamını kimseye öykünmeden yaşaması gerekliliği büyük bir önem kazanmıştır. Kendine karşı dürüst olmak anlamına gelen otantiklik anlayışı artık, insan yaşamının olmazsa olmazı haline gelmiştir. Bu anlamda günümüze kadar ulaşan otantiklik idealinin ayırt edici özelliği, yaşamın en temel amacı olarak görülmesinde saklıdır (Taylor 2011: 31).

Ancak Taylor’a göre günümüzde otantiklik ideali, modern bireycilik anlayışı yüzünden bir dönüşüme uğramıştır. Taylor günümüzde bireycilik denildiğinde birbiriyle ilişkili iki farklı görüşün akla geldiğini belirtir. Bunlardan ilki herkesin kendine ait değerlerinin bulunduğunu ve bunların tartışılmaz, sorgulanamaz olduğunu öne süren epistemolojik ve etik bir tutum olarak göreciliktir (Taylor 2006a: 20). Günümüzde görecilik, bireyciliğin bir uzantısı olarak herkesin, önemli ya da değerli bulduğu şeylere dayanarak kendi yaşam biçimini geliştirme hakkına sahip olması biçiminde anlaşılmaktadır. Taylor’a göre bugün çok aşına olunan bu anlayış, 1960’lardan bu yana Batı toplumlarında etkili olan “kendini gerçekleştirmenin bireyciliği” denilebilecek görüşü temsil etmektedir. Taylor, kendini gerçekleştirme kültürünün bu biçiminin, siyasal anlamda insanları kısırlaştırdığını, araçsal akıl ve teknoloji birlikteliğinin de etkisiyle insanları konformizme yönelttiğini düşünmektedir.

İkinci görüş ise bireyciliği bencillikle ve “narsisizm kültürü”yle ilişkilendirmek olmuştur. Christopher Lasch 1979’da yayınladığı *Narsisizm Kültürü* isimli kitabında Batı toplumlarındaki tüketim çılgınlığını ve yol açtığı sorunları incelemiştir (Lasch 2006). Lasch’e göre tüketim toplumundaki insanlar bencil ve rekabetçi bir tutum içinde insani ilişkiler kurmaktan uzaklaşmışlardır. Narsisizm kültürünün temel özellikleri olarak Lasch, insanların kendilerini toplumsal olaylardan uzak tutan hobiler edinmesini; sağlık ve kişisel gelişimin toplumsal bir saplantı haline gelmesini görmüştür. Herkesin herkesle savaştığı ve herkesin kendi mutluluğunu amaçladığı bu toplumsal yapı, hem bireysel hem de siyasal bunalımların kaynağı olarak görülmüştür.

Taylor, bu iki bireycilik anlayışının da, otantiklik idealinin saptırılmış biçimleri olduğunu düşünür (Taylor 2006a: 21). Her iki görüşün de hareket ettirici nedeni otantiklik ideali olsa da, bu görüşler insanların eylemlerinin arkasında bir tür egoizm ya da bencillik olduğunu varsayarak, daha başından ideali yitirmişlerdir. Taylor’a göre bahsedilen bencillik ya da ahlaki gevşeklik hemen her dönemde gözlemlenmiştir, ancak, bu çağa özgü olan, ahlaki idealin gücüdür. Günümüzde çoğu insan bu ahlaki idealin zorlamasıyla yaşam biçimlerini sorgulamakta ve değiştirmektedir. Otantiklik ideali, çağımızda insanların üzerinde bir baskı kurmaktadır (Taylor 2006a: 26).

Taylor’a göre insan yaşamı diyalojik bir özellik göstermektedir (Taylor 2006a: 33). İnsan akıl yürütürken, konuşurken, tartışırken, kendisini tanıırken hep bir başkasıyla ilişki kurar. Kişi kendi içine döndüğünde de toplum içindeyken de karşısında hep kendisini anlayabilen bir var olan olarak bir başkası vardır. Bu durum, en izole yaşam biçimleri için bile geçerlidir. Toplumdan yalıtılmış bir yaşam süren münzevi örneğinde, muhatap Tanrı’dır. Sanatçının yaratıcı edimi monolojik bir etkinlik gibi görülse de, eserin muhatabı gelecekteki alımlayıcılarıdır. Dolayısıyla Herder’in anladığı anlamda kendine özgü bir insan olmak ya da otantik olmak, kişinin kendi kendine gerçekleştirebileceği bir ideal değildir.

Birey, dilin ve anlatım tarzlarının çeşitliliği yoluyla kendini anlama ve kim olduğunu tanımlama yeteneğine sahip hale gelir.¹ Ancak insanlar kendilerini tanımlamak için gereksinim duydukları dilleri tek başlarına edinmezler. Bu diller, başkalarıyla girilen etkileşimler yoluyla kazanılır. Taylor için yaşamın diyalojik oluşu da buna dayanır.

Taylor’a göre bireyler kimliklerini bir diyalog ya da çatışma içinde edinirler (Taylor 2006a: 34-35). Kimlik bir insanın kim olduğunu, bir insan olarak kendini tanımlayan temel niteliklerini gösteren bir kategoridir (Taylor 2010: 46). Ancak kişinin

---

¹ Taylor’ın dil tanımı, yalnızca sözcüklerle iş gören bir anlatım aracına karşılık gelmez. Ona göre dil, kişinin kendini anlamasına yol gösteren dışavurum tarzlarını, sanatı, el kol hareketlerini, sevginin dilini de içerecek şekilde genişler (Taylor 2006a: 34).

kimliğini keşfetmesi, tanımlaması bu kimliği izole bir biçimde tek başına oluşturduğu anlamına gelmemektedir.

Kişinin kendini tanımlaması ne demektir? Antikçağ’dan beri bir şeyi tanımlamak, o şeyin ayırt edici özelliğini (*diaphora/differentia specifica*) ortaya koymak anlamına gelmektedir. Bu ayırt edici özellik, anlamlı bir başkalık talep eder. Örneğin bir insanın üç bin yedi yüz otuz iki saç teline sahip olması ya da boyunun Sibirya’daki bir ağaçla aynı olması onu diğerlerinden ayırt eden özellikler olarak sıralanamaz. Buna göre otantiklik idealine şekil veren düşünürler, anlamı belirleyen ölçütün öznel olduğunu öne sürmekle ve otantikliği özgünlük, farklılık, çeşitlilik gibi muğlâk kavramlara dayandırmakla göreciliğe bir zemin hazırlamışlardır (Taylor 2010: 37).

Günümüzün bireyci anlayışlarına göre tüm seçenekler eşit düzeyde değerlidir. Bir nesnenin değerini belirleyen şey ise o nesnenin seçilmiş olmasına bağlıdır. Böyle bir akıl yürütmede bir şeyin değeri, seçilen herhangi bir şeyin iyi olması anlamında *apriori* bir varsayıma dayandırıldığı için bu düşünme şekli bir kısır döngüyü içinde taşımaktadır. Bununla birlikte her şeyin eşit değerde görülmesi otantiklik idealiyle de çelişmektedir. Bazı seçenekler öbürlerinden daha anlamlı olmadığında, kendine özgü olma, kendini seçme fikirleri anlamsız hale gelmektedir. Bütün bunlardan çıkan sonuç seçme hakkının kendisi bir ideal olarak düşünülemezdir.

Taylor’a göre asıl sorulması gereken neyin anlamlı olduğunu ortaya koyacak etik bir sorudur. Ancak yazının başında da belirtildiği gibi neyin anlamlı olduğu sorusu kişinin kendi kendine yanıtlayabileceği türden bir problem değildir. Öyleyse kendini seçme fikri, kendi ötesinde anlam taşıyan başka şeylerin varlığını gerektirmektedir.

Yaşamda bir anlam arayan, kendini bir anlamı olacak biçimde tanımlamak isteyen kişi, önem taşıyan şeylerden oluşan bir *anlam ufku* içinde olmalıdır (Taylor 2011: 48). Tarihi, doğayı, toplumu, dayanışmanın gereklerini, kişinin kendine özgü gördüğü şeylerin dışında bırakması, önem taşımaya aday her şeyi ortadan kaldırmak demektir (Taylor 2010: 40). Taylor’a göre, otantiklik idealinin ben merkezli narsistik biçimleri, anlamlı olmanın gerektirdiği bu koşulları dışladıkları ve kişinin başkalarıyla ve

toplumun bütünüyle kurduğu ilişkileri, salt araç konumuna getirerek, bireyin doyumunu en temel amaç olarak belirledikleri için, otantiklik idealinin kendisinden bir sapma olarak, anlam ufkunun daralmasına neden olmaktadır.

Siyasi Bir Kategori Olarak Kimlik ve Tanınma

Günümüz siyasetinde eşit bir biçimde tanınmak, demokratik bir toplum olmanın gereği olarak düşünülmektedir. Bugün bu talep en çok, çağdaş feminizm ve çokkültürcülük tartışmalarında dile getirilmektedir. Bu tartışmalar, Hegel’in tanınma (*Anerkennung*) kavramından hareket etmektedirler. Hegel, *Tinin Fenomenolojisi*’nin *Köle-Efendi Diyalektiği* bölümünde tanınma kavramını inceler. Hegel’e göre özbilinç ilkin kendi kendisiyle özdeşir, ama başkasının özbilincinde kendisini tanımadığı için kendinde (*an sich*) ve kendi için (*für sich*) bir varlık haline gelmemiştir. Hegel, özbilincin, Descartes’ın öne sürdüğü gibi bir refleksiyon yoluyla değil bir başka özbilinci tanımak ve o özbilinç tarafından tanınmak yoluyla kendini gerçekleştirebileceğini düşünmüştür (Hegel 1977: 180). Bunu da her iki özbilincin birlikte gerçekleştirdiği karşılıklı bir hareket olarak görmüştür. Hegel’in tanınma görüşü Taylor’ın tanınma anlayışının temelinde yer aldığı gibi günümüzün çokkültürcülük, kültürler arası diyalog tartışmalarında da bir ön kabul olarak kullanılmaktadır.

Taylor’a göre tanınma insani bir gereksinimdir (Taylor 2010: 46). Tanınmanın bir sorun olarak görülmesi ise modern topluma özgüdür. Kimlik doğası gereği hep bir yere, bir cemaate, bir topluma ait olmak anlamına gelmiştir. Ancak önceki dönemlerde insanlar toplumsal yapı içindeki yerlerini, kimliklerini peşinen kabul ettikleri için tanınma talebi siyasal bir sorun olarak dillendirilmemiştir. Modern dönemin ayırt edici özelliklerini oluşturan eşitliğe dayalı onur (*dignity*) kavramı ve otantiklik (*authenticity*) ideali, tanınmayı zorunlu hale getirmiştir.

Taylor’a göre bireysel kimlikte olduğu gibi kolektif kimliklerin tanınması da, ortak bir anlam ufkunu gerektirmektedir. Bu ortak ufuk, aynı siyasi toplumun üyeleri olursa da olunmasa da ortak bir değer anlayışına sahip olmak anlamına gelmektedir

(Taylor 2011: 48). Bir önceki bölümde belirtildiği gibi Taylor, her bir kişinin kendine özgü bir insan olmasının ancak kim olduğunu keşfetmesiyle, kendisini tanımlamasıyla mümkün olduğunu düşünmektedir. Bu keşif Herder’in de belirttiği gibi özgün olmalıdır. Bu özgünlüğü ortaya çıkaracak şey ise bireysel farklarda gizlidir. Bu anlamda otantiklik ideali herhangi bir amacı ya da yaşamı benimseme, seçme tarzıyla ilgilidir (Taylor 2011: 70). Kendini keşfetme, kişinin kendi çabasıyla gerçekleştirdiği bir edim olduğu için bu yönüyle otantik olma, öz-göndergelidir (*self-referential*) ama bu, içeriğin de öznel olmasını gerektirmez. Nitekim idealin kendisinin öznel olması, otantikliği, narsisizme ve bencillığe dönüştürmektedir.

Taylor’a göre günümüzde tanınma talebi, birbirinden çok farklı iki siyaset biçimini ortaya çıkarmıştır. Bunlardan biri hiyerarşik şeref anlayışından eşitlikçi onur kavramına geçişle birlikte, tüm yurttaşların eşit olduğunu vurgulayan evrensellik politikasıdır (*politics of universality*). Bu politik biçim, eşitliği, haklar bakımından eşit olmak şeklinde anlamıştır (Taylor 2010: 58). Diğer siyaset biçimi ise herkesin kendine özgü kimliğiyle tanınmasını talep eden farklılık politikasıdır (*politics of difference*). Burada ileri sürülen fikir, egemen ya da çoğunluğa özgü kimliğin kendisinden farklı olan kimlikleri göz ardı etmesinin önlenmesidir. Bunun için önerilen yol, baskı altına alınan kimliklere pozitif ayrımcılık tanınmasıdır. Pozitif ayrımcılık kimlikler arasındaki eşitsizliklerin giderileceği geçici bir önlem olarak savunulmaktadır. Bu politik biçimde eşitlik, tüm kimliklerin eşdeğer olması biçiminde anlaşılmıştır (Taylor 2010: 59).

Bu iki politik biçim, ortak bir kökene dayansa da biri evrensel hakları talep ederek, diğeri ise kendine özgü kimliklerin eşit görülmesini savunarak birbiriyle çatışma içinde olmuştur. Evrensellik politikası, farklılık politikasını ayırım gözetmeme ilkesini göz ardı ettiği için suçlamakta; farklılık politikası ise evrensellik politikasının insanları homojen bir kimliği kabul etmeye zorlayarak farklı kimlikleri inkâr ettiğini düşünmektedir (Taylor 2010: 63).

Taylor, bu iki görüşe karşın, farklı kimlikleri homojen hale getirmeyen bir evrensellik politikasını savunmaktadır. Taylor’a göre farklılık politikalarının eleştirdiği evrensellik politikaları eşit haklarla ilgili kısıtlı bir yoruma dayanmaktadır. Ancak eşit

haklara dayalı bu politikalar, her durumda bir kısıtlama anlamına gelmemektedir, bu politik biçim çeşitliliğiyle bir arada da bulunabilir (Taylor 2010: 72). Nitekim giderek daha fazla sayıda toplum bugün farklılıkları içinde barındırmak anlamında, çokkültürlü bir hale gelmektedir (Taylor 2010: 81). Taylor’a göre çözülmesi gereken zorluk, evrensellik politikasının savunduğu eşitlik gibi temel siyasal ilkelerden ödün vermeksizin, farklı kimliklere sahip insanları marjinalite duygusundan kurtarmaktır (Taylor 2010: 83).

Bu ise Taylor’ı tanınma kavramına geri götürmektedir. Ancak Taylor, tanınmayı, farklılık politikasının savunduğu anlamda tüm kültürlerin eşit bir biçimde tanınması anlamında da düşünmemektedir. Farklılık politikasının tanınma talebinin ardında tüm kimliklerin eşdeğer olduğu ve bütün kültürlerle eşit saygı gösterilmesi düşüncesi bulunmaktadır. Taylor, bütün kültürleri eşit bir biçimde tanımak yerine, bütün kültürlerle bir ön varsayımla yaklaşmayı önerir. Taylor bu ön varsayımı, bir kültür karşısında takınılacak bir ilk tavır olarak kabul etmektedir. Bu ilk hipotezin ya da tavrın talep ettiği şey, farklı bir kültürle karşılaşıldığında onun eşit değerde görülmesi değil, eşit ölçüde “saygıdeğer” kabul edilmesidir. Taylor’a göre kendi tanınma görüşünün dayandığı saygıdeğerlik düşüncesi, klasik liberalizmin hoşgörü kavramından ayrılmaktadır. Hoşgörü anlayışının temelinde, hakim ya da baskın kültürün farklı olana tahammül etmesi, ona katlanması anlamında hiyerarşik bir üstünlük düşüncesi bulunurken; farklı kültürleri eşit ölçüde saygıdeğer görmeye dayanan Taylor’ın yaklaşımı, çeşitli türden kültürlerin karşılaşması yoluyla ortaya çıkabilecek olan, Gadamer’in “ufukların kaynaşması” olarak gördüğü, daha geniş bir ufuk içinde hareket etmeyi mümkün hale getirmektedir (Taylor 2010: 90). Peki, bu nasıl mümkündür?

Taylor bir halkı birbirine bağlayan, ona siyasi kimliğini veren şeyin bazı güçlü ortak amaçlar ve değerler olduğunu düşünür (Taylor 2006a: 181). Buna göre insanları birleştiren güç, ortak bir tarih, kültür, dil, etnisite olabildiği gibi özgürlük, demokrasi gibi ortak amaçlar da olabilir. Ulus kavramı, kimi ortaklıklara, özdeşliklere sahip insanların bir araya gelmesiyle oluşan bir toplumsal yapı olarak modern dönemin bir icadı olmuştur. Tarihsel olarak bakıldığında “ulus” kavramı, milliyetçilik düşüncesinin

bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Taylor, milliyetçiliğin demokrasiden doğan bir ur olduğunu düşünür (Taylor 2006a: 183).

Kimlik politikaları bu noktada büyük bir önem kazanmaktadır. İnsanlar bireyciliğin bayağı biçimleri tarafından belirlendiklerinde ortak projelerde kendilerini diğerlerine daha az bağlı hissedip demokratik insiyatifi ortaya koyacak bütünü oluşturamamaktadır (Taylor 2010: 93). Bu bireycilik biçimleri insanları, yerel topluluklar, etnik azınlıklar, aynı din ya da ideolojiye inananlar, belli bir çıkarı savunanlar gibi küçük gruplara bölmektedir. Ancak kimlikler; insanları birbiriyle temas etmeyen varlıklar haline getirebilecekleri gibi katılımcı demokrasinin hareket ettirici gücü de olabilirler (Taylor 2006b: 90).

Taylor, Michael Walzer, Alasdair McIntyre, Daniel Bell gibi düşünürlerin de içinde bulunduğu toplulukçuluk (*communitarianism*) düşüncesinin temsilcilerinden biri olarak kabul edilmektedir (Kymlicka 2011: 292). Toplulukçuluk (*Communterianism*) düşüncesi, modernizme ve onun siyasal biçimi olan liberalizme yönelik Post-yapısalcıların ve Frankfurt Okulu düşünürlerinin pek çok eleştirisini paylaşmaktadır. Bu eleştiriler arasında modernizmin akli araçsallaştırması, ekonomik büyüme ve bilimsel ilerleme konusundaki liberal ideallerin, doğanın üzerinde tahakküm kurması, modern öznenin tarih dışı ve köksüz bir benliğe karşılık gelmesi sayılabilir (Benhabib 1999: 100-101).

Ancak Taylor’a göre modern toplumun sorunları liberalizm ve toplulukçuluk arasındaki ayırmadan çok atomist ve holist görüşler arasındaki ayırmadan kaynaklanmaktadır (Taylor 2006b: 78). Bununla birlikte atomcu görüşler bunun aykırı örnekleri olsa da genellikle liberal düşüncede karşımıza çıkmaktadırlar. Yirminci yüzyılın ilk çeyreğinden beri özellikle de Anglofon dünyada atomist düşünce güçlenmiştir (Taylor 2006b: 85). Bu görüşteki sorun, toplumu, bireysel çıkarlarını gerçekleştirmek amacıyla bir araya gelen insanlardan oluşan bir yapı olarak görmesidir. Taylor’a göre herkesin kendi çıkarının peşinde koştuğu bir toplumda diyalojik ilişkiler mümkün değildir (Taylor 2006b: 88). Taylor bu atomist görüşlere karşın yurtseverlik (*patriotism*) olarak da adlandırdığı cumhuriyet fikrini savunur (Taylor 2006b: 86).

Taylor’a göre işleyen cumhuriyetlerde bireyler kendi kendilerine yetemedikleri için ya da çıkarlarından ötürü bir toplum oluşturmazlar. Buradaki birliktelik ortak bir iyiye dayanan arkadaşlık bağına benzer (Taylor 2006b: 89). Buradan çıkan “biz” kimliği de bir dayanışmanın sonucudur. Taylor bu kimliği “yurtsever yurttaşlık” olarak adlandırır (Taylor 2006b: 90). Bu yurttaşın özgürlüğü liberal tezlerdeki negatif özgürlük anlayışının aksine kamusal yaşama aktif olarak katılma anlamında pozitif bir özellik taşımaktadır (Taylor 2006b: 90). Taylor günümüz toplumlarının kurucu bir ögesi olan kamuoyunun varlığından hareketle atomist düşüncenin sanıldığı kadar etkili olmadığını iddia eder. Ona göre toplumların yalnızca ekonomik refah ve güvenlik temelinde bir araya gelen insanlardan oluşmaları halinde kamuoyunun yönetimler üzerinde bir baskı ve denetim aygıtı olarak iş görmesi açıklanamaz kalacaktır. Taylor kamuoyunun öfkesinin nedenini yurtsever bir kimliğe sahip oluşuna bağlar (Taylor 2006b: 94). Yurtseverlik düşüncesi liberal demokrasiler için kilit bir öneme sahip olsa da milliyetçiliğe dönüşme tehlikesini de içinde barındırmaktadır (Taylor 2006b: 95).

Sonuç

Taylor kimliğin giderek önem kazanmasının, tarihsel bir boyutu olduğunu düşündüğü için modern kimlik kavramının tarihsel bir analizini ortaya koymuştur. Ancak bu tarihsel analiz, yalnızca Batı toplumlarını kapsamaktadır. Batı derken Taylor, Kuzey Amerika’yı ve Avrupa’yı içine alan kültürel bir coğrafyadan bahsetmektedir (Taylor 2006a: 28). Pek çok modernlik deneyiminin olabileceğini düşünen Taylor, araştırması sırasında Batı modernliğine alternatif olabilecek modernlik biçimlerini dışta bırakmıştır. Bununla birlikte, modern toplumların göçler yoluyla gittikçe çokkültürlü bir hale geldiği düşünüldüğünde; Taylor’ın Batı toplumlarının temelinde gördüğü otantiklik ve eşitlik idealleri ile bunların yansımaları olan farklılık ve evrensellik düşüncelerinin siyasi belirleyiciliği artmaktadır.

Siyasetteki kimlik sorunu bizleri evrensellik ve farklılık arasında bir seçim yapmaya zorlasa da; Taylor’ın bu iki politik biçim arasında bir tercih yapmamız

gerekmediği, eşitlik ve otantiklik ideallerinin bir arada toplumu şekillendirebileceği iddiası, çağımızın siyasetini belirleyen ikileme de bir yanıt vermektedir. Buna göre ne eşitlikten vazgeçilebilir ne de farklı kültürleri saygıdeğer bulmaktan. Taylor’ın çokkültürcülük anlayışı hem tüm yurttaşların eşit olduğu hem de farklı kimliklerin tanındığı bir kamusal alan yaratmanın gerekliliğini ifade eder. Bu çokkültürcülük düşüncesi, bütünleşme yerine ayrışmaya neden olan bir kültürel ayrılıkçılığa da izin vermemektedir.

Taylor’ın temel tezi hem bireysel hem de kolektif kimlik sorununun, etik bir sorun olduğunu, yani temelde bireyin kendini tanıma ve gerçekleştirme çabasından kaynaklandığını ortaya koyar. Klasik liberal anlayışın aksine Taylor, bireyin bu gereksinimlerini toplumdan bağımsız bir biçimde gerçekleştirebileceğini düşünmez. Liberal görüş toplumu, bireysel çıkarlarını gerçekleştirmek amacıyla bir araya gelen insanlardan oluşan bir yapı olarak görmektedir. Taylor’a göre böyle bir toplum kavrayışı bireylerin kimliklerini edinebilmeleri için gerekli olan diyalojik ilişkilere izin vermez. Kişinin kimliğini oluştururken ihtiyaç duyduğu diyalojik ilişkiler, Taylor’ın toplumu, farklılıklara sahip insanların bir araya gelerek oluşturduğu bir yapı olarak kavramlaştırmasına neden olmuştur. Taylor’a göre kendini tanıma ve gerçekleştirme, ortak bir anlam ufkunu gerektirir ama bu anlam ufkunu oluşturan öğelerin ille de ortak bir tarih, kültür, dil, etnisite olması gerekmez. Taylor, bir toplumu özgürlük, demokrasi gibi değerlerin de bir araya getirebileceğini söyleyerek yalnızca belirli özdeşliklere sahip insanları değil, farklılıklarıyla birlikte tüm insanları kapsayacak bir siyaset anlayışına olanak tanımıştır.

KAYNAKÇA *

ANDERSON, Benedict (2011). *Hayali Cemaatler*, çev. İskender Savaşır, İstanbul: Metis Yayınları.

BAYART, Jean François (1999). *Kimlik Yanulsaması*, çev. Mehmet Morali, İstanbul: Metis Yayınları.

BENHABIB, Seyla (1999). *Modernizm, Evrensellik ve Birey*, çev. Mehmet Küçük, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

HERDER, Johann Gottfried (2013). *Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit, Band I*, Berliner Ausgabe.

HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich (1977). *Phenomenology of Spirit*, trans. by A. V. Miller, New York: Oxford University Press.

HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich (2004). *Tinin Görüngübilimi*, çev. Aziz Yardımlı, İstanbul: İdea Yayınevi.

KYMLICKA, Will (2004). *Çağdaş Siyaset Felsefesine Giriş*, çev. Ebru Kılıç, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

LASCH, Christopher (2006). *Narsisizm Kültürü*, çev. S. Öztürk, Ü. H. Yolsal, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

MAALOUF, Amin (2009). *Ölümcül Kimlikler*, çev. Aysel Bora, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

MODOOD, Tariq (2014). *Çokkültürcülük, Bir Yurttaşlık Tasarımı*, çev. İsmail Yılmaz, Ankara: Phoenix Yayınevi.

ROUSSEAU, Jean Jacques (2006). *Toplum Sözleşmesi*, çev. Vedat Günyol, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

ROUSSEAU, Jean Jacques (2011). *Yalnız Gezerin Hayalleri*, çev. Hasan Fehmi Nemli, İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

TAYLOR, Charles (1985). *Philosophical Papers Vol. II*, Canada: Cambridge University Press.

TAYLOR, Charles (1989). *Sources of the Self, The Making of the Modern Identity*, Massachusetts: Harvard University Press.

TAYLOR, Charles (2003). *The Ethics of Authenticity*, Massachusetts: Harvard University Press.

---

* Çalışmanın hazırlanmasında “doğrudan” veya “dolaylı” olarak yararlanılan konu ile ilgili “temel eserler” “Kaynakça”ya eklenmiştir.

TAYLOR, Charles (2006a). *Modern Toplumsal Tahayyüller*, çev. Hamide Koyukan, İstanbul: Metis Yayınları.

TAYLOR, Charles (2006b). “Yanlış Anlaşmalar, Liberal-Cemaatçi Tartışması”, çev. Çağrı Tanyar, *Liberaller ve Cemaatçiler*, ed. A. Berten, P. Silveira ve H. Pourtois, ss. 77-104, Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

TAYLOR, Charles (2010). “Tanınma Politikası”, çev. Yurdanur Salman, *Çokkültürcülük; Tanınma Politikası*, ed. Amy Gutman, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

TAYLOR, Charles (2011). *Modernliğin Sıkıntıları*, çev. Uğur Canbilen, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

TAYLOR, Charles (2012). *Benliğin Kaynakları*, çev. Selam Aygül Baş ve Bilal Baş, İstanbul: Küre Yayınları.

WOKLER, Robert (2003). *Rousseau, Düşüncenin Ustaları*, çev. Cemal Atila, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.